

Yhteislaitumelta karitsanlihaa vaivattomasti

Riitta Sormunen-Cristian, Merja Manninen ja Lauri Jauhiainen, MTT

Emolehmien kanssa laiduntaneet karitsat tuottivat laitumella lähes 600 kg lihaa nautojen kasvun tai kunnan kärsimättä. Yhteislaiduntaminen näyttää lupaavalta, jos eläinpaine laitumen tuottoon nähden voidaan pitää sopivana.

Näin laiduntamiskoe tehtiin

Kesällä 2003 MTT:n emolehmänavetalla Tohmajärvellä verrattiin emolehmien ja vasikoiden laiduntamista yksinään tai yhdessä karitsoiden kanssa. Tutkimuksessa oli kaksi nauta- ja kaksi nauta-karitsaryhmää. Kaikissa ryhmissä oli 8 herefordemoa vasikoineen ja yksi astutussonni. Lisäksi jokaisessa nauta-karitsaryhmässä oli 45 suomenlammaspässikaritsaa. Timotei-nurminatavaltaista laidunta varattiin kesän ajaksi 4,2 ha/ryhmä kolmeen syöttökaistaan jaettuna. Puolet laidunalueesta tehtiin kesäkuussa säilörehuksi. Laidunkauden alkaessa karitsat olivat keskimäärin 81 päivän ikäisiä ja painoivat 28,9 kg. Vasikat olivat syntyneet aikavälillä 21.3.–30.5. ja painoivat alussa keskimäärin 89 kg. Koe kesti 83 päivää.

Yhteislaidun toimi tuttujen kesken

Laiduntamisen ensimmäisenä päivänä emoilla oli vaikeuksia hyväksyä karitsoita samalle laitumelle. Kun laumat joutuivat liian lähelle toisiaan, emot, kenties mustasukkaisina vasikoistaan, alkoivat käyttäytyä vihamielisesti karitsoita kohtaan. Ensimmäisen päivän yhteenotoissa menetettiin kaksi karitsaa, joten eläinryhmät eristettiin väliaidalla muutamaksi viikoksi. Kun emo-vasikkasuhde höltyi ja ryhmät tottuivat toisiinsa, emot ja karitsat muodostivat yhtenäisen lauman.

Kylmyyttä, hellettä ja kuivuutta

Kesäkuun lämpötila ja kokonaissademäärä olivat alle normaaliarvojen. Alkukesän koleus heikensi nurmen kasvua selvästi. Heinäkuussa nurmen kasvua heikensi puolestaan pitkään jatkunut helle ja kuivuus. Myös alhainen typpilannoitus näkyi nurmen kasvussa. Kun syötettyjen laidunkaistojen, samoin kuin säilörehuksi tehdyn alueen kasvuunlähtö takelteli, laidunrehua oli ajoittain niukasti.

Heinäkuussa kaikille ryhmille annettiin lisärehuksi heinää. Lisäksi naudat saivat kahtena päivänä niittoruohoa.

Lampaat ja naudat laidunsivat eri tavalla

Laidunruohon korkeus oli ensimmäisen (3.–25.6.), toisen (26.6.–6.7.), kolmannen (7.–28.7.), neljännen (29.7.–9.8.) ja viidennen (20.–26.8.) laidunnuksen alussa keskimäärin 26, 17, 15, 19 ja 16 cm. Suositeltavana korkeutena pidetään 25–40 cm naudoille ja alle 10 cm lampaille. Nautakaritsaryhmässä oli 4,5 nautayksikköä enemmän eläimiä kuin nautaryhmässä, ja täten myös suurempi rehunkulutus. Runsaampi rehunsyönti näkyi lyhyempänä ruohon korkeutena ja pienempänä laitumeen jääneenä satona. Nurmen syönti matalaksi ei kuitenkaan heikentänyt sen jälkikasvua. Seuraavan laidunnuksen alussa satomäärä oli molemmissa ryhmissä lähes aina yhtä suuri. Karitsat söivät naudoista poiketen myös lantakasojen ympäriltä ja käyttivät ravinnokseen rikkakasveja. Karitsat vähensivät selvästi laitumella rehottanutta hevонhierakkaa.

Emot kunnossa yhteislaitumella

Kesäkuun alusta heinäkuun loppuun nautojen painonmuutokset eri ryhmissä olivat yhtä suuret. Painoerot syntyivät viimeisen laidunkuukauden aikana. Nautaryhmän vasikat lisäsivät painoaan laidunkauden aikana keskimäärin 15 kg enemmän kuin vasikat nautakaritsaryhmässä. Käytännössä ero oli vähäinen. Kummankin ryhmän emot olivat hyväkuntoisia laidunkauden alussa ja lopussa. Yksi nautaryhmän emo ei tiinehtynyt laitumella.

Karitsojen ruhot hyvälaatuisia

Karitsat teurastettiin kahdessa erässä tilateurastamossa. Ennen teurastusta karitsat painoivat keskimäärin 45,5 kg ja tuottivat lihaa keskimäärin 18,2 kg. Kokonaislihatuotos oli 1550 kg, josta karitsat tuottivat noin 600 kg laidunkaudella. Karitsat olivat teurastettaessa sopivan rasvaisia.

Tutkimus kuuluu Makeran rahoittamaan Laatulihaa tehokkaalla emolehmätuotannolla -hankkeeseen. Kiitämme Emo-tiimiä tutkimuksen käytännön toteutuksesta.

Lisätietoja: riitta.sormunen-cristian@mtt.fi
puh. (03) 4188 3640

Laidunkokeen tuloksia.

	Naudat	Naudat ja karitsat	Tilastollinen merkitsevyys
Ruohon alkukorkeus 3.6., cm	24,6	26,5	0,15
Ruohon loppukorkeus 25.6., cm	8,8	6,5	<0,01
Satoa tarjolla 2.6., kg ka/ha	2455	2703	0,45
Satoa syötön jälkeen 25.6, kg ka/ha	858	390	0,03
Painon lisäys laitumella, kg/eläin			
- karitsat	-	15,5	-
- vasikat	105	90	<0,001
- emot	53	28	0,05
sonnit	111	67	0,05
Emojen kunto laidunkauden alussa	3,5	3,3	0,45
Emojen kunto laidunkauden lopussa	3,5	3,4	0,77

Emojen kunto asteikolla 1-5 (laiha-lihava). Tilastollinen merkitsevyys kertoo, voiko ryhmien välinen ero johtua pelkästään sattumasta. Kun merkitsevyys on suurempi kuin 0,05, ryhmien välistä ero ei tulkita todelliseksi.

Siru Salin

Lampaat ja emolehmät laidunsivat sulassa sovussa samaa laidunta.